

Vergaderjaar 1992-1993

22 966

Wijziging van de Wet op de studiefinanciering en van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, in verband met het meten van de studievoortgang in het hoger onderwijs

Nr. 9

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG

Ontvangen 6 mei 1993

1. Algemeen

Ondergetekenden hebben met belangstelling kennis genomen van het eindverslag uitgebracht door de vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel.

1.1. Doel en hoofdlijnen van het wetsvoorstel

De leden van de fractie van het CDA hebben met belangstelling, maar ook met enige verwondering kennis genomen van de memorie van antwoord op het voorlopig verslag bij het onderhavige wetsontwerp. Zo vonden deze leden de late indiening van het wetsontwerp niet bevredigend, temeer daar het wetsontwerp volledig is toegesneden op het uitsluiten van studerende die niet feitelijk studeren.

De eerste ondergetekende betreurt dat de memorie van antwoord kennelijk de vragen van deze leden op dit onderdeel niet voldoende heeft beantwoord. Het feit dat het wetsvoorstel thans vooralsnog niet verder gaat dan het uitsluiten van studerende die evident onvoldoende daadwerkelijk studeren, is één van de uitkomsten geweest van het veelvuldig overleg dat met zowel de instellingen in het hoger onderwijs als met de studentenorganisaties gevoerd is. Gebleken is in dat overleg dat hogere ambities op het punt van de studievoortgang thans niet uitvoerbaar zijn. Er is veel tijd gestoken in dit overleg omdat de eerste ondergetekende van opvatting is dat een akkoord met de genoemde overlegpartners van grote betekenis geweest zou zijn. Op het aspect van de doelstelling van het wetsvoorstel komt ondergetekende hierna nog terug.

De leden van de CDA-fractie hebben in de memorie van antwoord een inhoudelijke reactie gemist op het commentaar van de VSNU dat de voorgestelde maatregelen zouden interfereren met de organisatie en de programmering van het onderwijs, waarvoor de instellingen primair verantwoordelijk zijn. De stelling dat door de relatief lage normstelling

geen sprake is van een dergelijke interferentie gaat, aldus deze leden, voorbij aan de opvatting van deze leden dat de normstelling gekoppeld moet zijn aan het doel van de meting van studievoortgang. De leden van de CDA-fractie wijzen daarbij op hun instemming met een «kapstokartikel». Tegen de achtergrond van deze overwegingen herhalen zij hun vraag of alle door de VSNU bekritiseerde artikelen in het voorstel van wet nodig zijn om de studeerbaarheid afdoende te regelen.

De VSNU refereert aan de in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) te wijzigen artikelen 7.4, 7.13 en 7.52. In artikel 7.4 wordt toegevoegd dat het onderwijsprogramma zodanig wordt ingericht dat de studerende in redelijkheid in staat zullen zijn aan de norm inzake studievoortgang te voldoen. In artikel 7.13 wordt toegevoegd dat het instellingsbestuur in de onderwijs- en examenregeling aandacht moet besteden aan het aantal en de volgtijdelijkheid van de momenten waarop tentamens behaald kunnen worden. Deze toevoeging dwingt de instelling tot een nadere uitwerking in de onderwijs- en examenregeling van de norm in artikel 7.4.

De ondergetekenden zijn van oordeel dat de artikelen 7.4 en 7.13 nodig zijn om de studeerbaarheid afdoende te waarborgen. Er kan in dit verband op worden gewezen dat van studentenzijde bij herhaling is gepleit voor het «regelen» van de studeerbaarheid. Deze artikelen zijn daarbij zo opgesteld, dat ze niet treden in de verantwoordelijkheid van de instellingen voor de onderwijsprogrammering, maar daar wel bepaalde gerechtvaardigde eisen aan stellen. Immers, het mag niet zo zijn dat eisen aan studerende worden gesteld met verstekkende gevolgen wanneer zij daaraan niet voldoen, terwijl binnen instellingen omstandigheden worden toegestaan, waardoor studerende – buiten hun schuld – niet aan die eisen kunnen voldoen.

Artikel 7.52 wordt zodanig gewijzigd dat het Centraal register inschrijving hoger onderwijs mede ten doel heeft informatie te verstrekken omtrent studievoortgang ten behoeve van beslissingen op verzoeken om toekenning van studiefinanciering. De informatie over de studievoortgang is het gegeven of een studerende aan de norm van de studievoortgang heeft voldaan. Ondergetekenden zien niet in hoe dit artikel kan interfereren met de organisatie en de programmering van het onderwijs.

Voor een reactie op de opmerking van de leden van de CDA-fractie dat de normstelling in dit wetsvoorstel gekoppeld moet zijn aan het doel van de meting van de studievoortgang verwijzen ondergetekenden naar wat elders in deze nota naar aanleiding van het eindverslag daarover is opgemerkt.

De leden van de CDA-fractie vinden de motivering van de gekozen benadering in het wetsvoorstel betreffende het moment waarop de sanctie in verband met onvoldoende studievoortgang wordt opgelegd, begrijpelijk, doch wijzen nogmaals op de systematiek in andere landen met een strakker regime. Zij herinneren daarbij aan hun pleidooien voor een verzwaring van de normstelling.

De leden van de fractie van Groen Links blijven pleiten voor een systeem waarin de sanctie betrekking heeft op de periode die volgt op het jaar van in gebreke blijven door de studerende. Zij beargumenteren daartoe dat een studerende anders een jaar lang in onzekerheid blijft over de vorm van zijn studiefinanciering. Bovendien menen deze leden dat bij het door deze leden voorgestelde alternatief het eenvoudiger zou zijn om positieve prikkels in te bouwen. Voorts vragen deze leden of de oude sanctie-systematiek van studievoortgangscontrole is overwogen en zo ja, wat de overwegingen zijn om het nu anders in te richten.

De eerste ondergetekende is verheugd over het begrip van de leden van de CDA-fractie voor de gekozen benadering. De eerste ondergetekende heeft ook begrip voor de wens van deze leden om tot een hogere normstelling te komen. In het overleg met de instellingen en met de studentenorganisaties is hem echter duidelijk geworden dat dit thans niet wenselijk zou zijn. Er is in het wetsvoorstel voor gekozen thans eerst in ieder geval de studerende die evident onvoldoende daadwerkelijk studeren met een studievoortgangsnorm te confronteren.

In aanvulling op hetgeen daarover eerder in de gedachtenwisseling met de Tweede Kamer is opgemerkt, wil de eerste ondergetekende nog wijzen op het volgende: met ingang van het studiejaar 1991/1992 is de wetgeving ingevoerd die gestalte geeft aan de 27-jaarsgrens in de Wet op de studiefinanciering (WSF) en de formule « $c + 1 + (2)$ » voor de studiefinancieringsduur in het hoger onderwijs. Aangenomen mag worden dat met het oog op daadwerkelijk doorstuderen van die wetgeving een gedragseffect uitgaat. Daarnaast voorziet het onderhavige wetsvoorstel in een bescheiden norm voor studievoortgangscntrole. Inmiddels wordt in overleg met de instellingen en de studentenorganisaties bezien op welke wijze de studeerbaarheid van de opleidingen zodanig verbeterd kan worden, dat het stellen van hogere normen voor studievoortgang billijk zou zijn. Bij besluitvorming daarover kan dan het effect van de twee voornoemde maatregelen worden betrokken alsmede de evaluatie van het onderhavige wetsvoorstel. Nu reeds een verhoogde norm afkondigen, zou kunnen worden begrepen als een gebrek aan vertrouwen in de effectiviteit van de wetgever in de door die wetgever zelf vrij recent nog genomen maatregelen en is daarom niet verkieslijk. Daarbij valt nog aan te tekenen, dat de Tweede Kamer, door aan te dringen op vastlegging van de voortgangsnorm in de wet, zich van een duidelijke rol daarbij heeft verzekerd.

De eerste ondergetekende betreurt dat de leden van de fractie van Groen Links kennelijk niet overtuigd zijn door zijn nadere motivering in de memorie van antwoord. Hij handhaaft zijn opvatting dat een systematiek als door deze leden genoemd, zich niet goed verdraagt met het uitgangspunt dat geen studiefinanciering in de vorm van beurs verstrekt wordt over een periode waarin niet daadwerkelijk gestudeerd wordt. Bij het alternatief dat deze leden naar voren brengen, doet zich die situatie wel voor.

De leden van de fractie van Groen Links stellen dat ten minste de partner- en éénoudertoeslag buiten het wetsvoorstel zouden moeten blijven. Zij verwijzen mede naar de brief van de eerste ondergetekende aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal d.d. 20 januari 1993 en pleiten voor overheveling van deze toeslagen naar de Algemene Bijstandswet.

De eerste ondergetekende stelt zich daar tegenover op het standpunt dat zolang deze toeslagen in de studiefinanciering worden verstrekt, ze deel uitmaken van de doeluitkering, waarvoor de studerende een minimum-studieprestatie moet leveren.

Zoals deze leden terecht opmerken, is in genoemde brief reeds aangegeven dat er geen principiële bezwaren kleven aan de overheveling van de partnertoeslag naar de Bijstand. Vanwege de kosten die dit met zich meebrengt, heeft de regering echter afgezien van dit voorstel. De Tweede Kamer heeft deze brief vervolgens ter kennisgeving aangenomen.

Er zijn bij de eerste ondergetekende geen nieuwe argumenten of feiten bekend die aanleiding zouden kunnen geven tot heroverweging van het regeringsstandpunt over deze zaak.

De leden van de fractie van Groen Links refereren aan het door de regering gestelde mogelijke effect van het voorliggende wetsvoorstel op de studievoortgang van studerenden vanwege het grotere inzicht dat zal ontstaan omtrent de voortgang van alle bij een instelling ingeschreven studerenden. Dit inzicht kan vervolgens aanleiding zijn tot het bevorderen van de studievoortgang, omdat een betere advisering en begeleiding mogelijk is. De betreffende leden vragen of begeleiding en advisering niet al in de WHW tot taken van de instelling zijn geworden en of daarmee een voorstel als voorliggend overbodig zou moeten zijn. Deze leden verwachten vanwege het ontbreken van een prikkel naar de instellingen om meer te doen dan gegevens te leveren richting de Informatiseringsbank, dat de huidige situatie inzake begeleiding en advisering door het wetsvoorstel niet zal verbeteren. Indien het de bedoeling is dat instellingen beter gaan adviseren en begeleiden, aldus de leden van de fractie van Groen Links, zouden dan specifiek daarop gerichte prikkels niet meer op hun plaats zijn.

Ondergetekenden willen opmerken dat het primaire oogmerk van het wetsvoorstel niet ligt in het bevorderen van de studievoortgang noch in het verbeteren van advisering en begeleiding, maar in het streven om diegenen die helemaal niet studeren uit te sluiten van het gift-deel van de studiefinanciering. Bij de toelichting op het voorliggende wetsvoorstel is echter wel met recht geduid op een neveneffect in die zin. Onverkort willen de ondergetekenden onderschrijven dat onder de WHW een belangrijke verantwoordelijkheid ligt bij de instellingen om zogenaamde studeerbare opleidingen aan te bieden. Een belangrijk gegeven is daarbij, zo leert het advies «Te doen of niet te doen Advies over de Studeerbaarheid van onderwijsprogramma's in het hoger onderwijs» van de zogenaamde commissie-Wijnen, adequate studiebegeleiding en voorlichting. Op het belang daarvan is ook nadrukkelijk gewezen in het HOOP 1992 dat was gewijd aan het thema «Onderwijs centraal», in aansluiting op de hoofdlijnenakkoorden van 1990 waarin reeds concrete afspraken zijn gemaakt om te komen tot verbetering van onder andere studiebegeleiding. Instellingen zijn met andere woorden al op verschillende manieren en momenten aangespoord om invulling te geven aan bedoelde advisering en begeleiding. De opmerking van de leden van de fractie van Groen Links als zou het voorliggende wetsvoorstel overbodig zijn, wijzen ondergetekenden dan ook van de hand.

De leden van de SGP-fractie vragen de Regering de doelstelling van het voorstel van wet, namelijk het voorkomen van niet-studeren door studerenden die studiefinanciering ontvangen, verder uit te breiden. Naar het oordeel van deze leden is het voor de «calculerende» studerende niet moeilijk om binnen enkele maanden vier studiepunten bijeen te krijgen om vervolgens de studie weer te staken. Uitgaande van de plicht van studerenden om een studie binnen een redelijke termijn af te ronden zijn de leden van de SGP-fractie tevens van mening, dat de minimumnorm ten minste zou moeten worden verdubbeld. Zij verwijzen in dit verband naar de situatie in het buitenland.

Hiervoor hebben de ondergetekenden, in antwoord op vragen van de leden van de fractie van het CDA en van Groen Links, benadrukt, dat de in het voorstel van wet opgenomen maatregelen een relatief beperkte strekking hebben en dat overigens de bestaande wetgeving reeds prikkels bevat om een studie binnen een redelijke termijn af te ronden. Een verdubbeling van de minimumnorm, zoals de leden van de SGP-fractie suggereren, is dan ook niet noodzakelijk.

1.2. *Vorm waarin de minimum studievoortgang gemeten wordt*

De leden van de CDA-fractie plaatsen enkele kritische kanttekeningen bij het antwoord op hun vraag naar het toelaten van alternatieve vormen van voortgangsmeting en naar de waarborgen voor gelijkwaardigheid met de in het voorstel van wet neergelegde systematiek. Zij vragen zich af op grond van welke overwegingen wordt aangenomen, dat de instellingen bij de indiening van een verzoek tot een alternatieve voortgangsmeting kunnen aangeven, welk tijdsbeslag de diverse onderwijsseenheden van de studerende vergen. De leden van de CDA-fractie vragen zich vervolgens af of de vergelijkbaarheid voldoende is gegarandeerd en zij willen weten op welke wijze de verplichting om binnen een bepaalde termijn alsnog invulling te geven aan het wettelijk studiepuntensysteem, wordt vastgelegd. Zij tonen zich verbaasd over het feit dat de formulering van criteria voor alternatieve vormen van voortgangsbewaking onwenselijk zou zijn, omdat het daarvoor gebezigde argument van de legitimerende werking immers ook voor het overgangsregime zou moeten gelden.

De ondergetekenden baseren hun verwachting ten aanzien van de bruikbaarheid van «alternatieve» studievoortgangsmetingen op de studie die door het CSHOB is verricht. Daaruit blijkt immers (zie paragraaf 6.3 van de studie «Studieregistratie en Studiefinanciering») dat alle onderzochte registraties volledig zijn in die zin, dat alle relevante prestaties van studerende worden geregistreerd, evenals het tijdsbeslag per onderwijsseenheid, waarmee in essentie wordt voldaan aan de eisen die het studiepuntensysteem stelt.

In antwoord op de vraag naar criteria wordt met enige nadruk gesteld, dat (uiteraard) één criterium geldig is: bij de beoordeling van een voorstel voor een alternatief systeem zal de aandacht vooral uitgaan naar de vergelijkbaarheid met het stelsel van studiepunten. Die vergelijkbaarheid wordt vervolgens jaarlijks getoetst. Uiteraard zal een instelling die reeds gebruik maakt van een goedgekeurd alternatief bij een daarop volgend verzoek er niet aan kunnen ontkomen aan te geven waarom het studiepuntensysteem wederom nog niet kan worden toegepast. De verplichting om vóór 1 september 1996 invulling te geven aan het wettelijk studiepuntensysteem is vastgelegd in artikel III van het wetsvoorstel. Die verplichting geldt uitsluitend voor instellingen die onder de WHW vallen. Voor de instellingen genoemd in artikel 17b, tweede lid, welke buiten het WHW-kader vallen, geldt de afwijkingmogelijkheid permanent. Overigens willen de ondergetekenden er na de memorie van antwoord nogmaals op wijzen, dat van universiteiten noch van hogescholen berichten zijn ontvangen die erop zouden kunnen wijzen dat deze instellingen niet in staat zouden zijn voor genoemde datum een systematiek te ontwikkelen die in overeenstemming is met de wet.

Hoewel in het voorstel van wet is voorzien in de mogelijkheid van het gebruik van een alternatief systeem, blijft die situatie een uitzondering. Het formuleren van criteria voor alternatieve studievoortgangsregistraties, anders dan het voorschrift van de vergelijkbaarheid met het stelsel van studiepunten, zou afbreuk doen aan het karakter van de uitzondering: elk geval zal op zijn eigen waarde worden beoordeeld.

Voor een reactie op de opmerking van de leden van de CDA-fractie met betrekking tot het tijdstip waarop de sanctie wordt opgelegd, en over de hoogte van de normstelling, wordt verwezen naar paragraaf 1.1.

De leden van de CDA-fractie vragen zich in aansluiting op hun

beschouwing in het voorlopig verslag af, waarom toepassing van enigerlei studievoortgangscontrole in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs niet opportuun wordt geacht, terwijl samenhang in voorzieningen beklemtoond wordt. Deze leden wezen in dit verband naar hun inbreng in het eindverslag bij het wetsvoorstel voor studiefinancieringsduurbepanking in het middelbaar beroepsonderwijs.

Ook vragen deze leden waarom de in het voorlopig verslag genoemde ongelijkheid tussen in Nederland en in het buitenland studeren wel wordt onderkend, maar niet tot beleidsconclusies leidt. Deze leden wijzen erop dat strategisch gedrag mogelijk is, waardoor een groter aantal studeren in het buitenland gaat studeren. Volgens deze leden is het daarbij de vraag of dat overeenkomt met de bedoelingen van de wetgever.

De eerste ondergetekende wil er in dit verband aan herinneren dat hij in de memorie van antwoord bij het wetsvoorstel voor studiefinancieringsduurbepanking in het middelbaar beroepsonderwijs, eveneens in antwoord op opmerkingen van de leden van de CDA-fractie, op heeft gewezen dat in dat wetsvoorstel in zeker opzicht sprake is van het inlopen van een beleidsachterstand. De leden van de CDA-fractie suggereerden toen namelijk in het voorlopig verslag dat er sprake zou zijn van een keuze tussen duurbepanking en voortgangscontrole, terwijl de eerste ondergetekende er juist vanuit gaat dat het zinvol is te overwegen beide instrumenten naast elkaar te hanteren. De eerste ondergetekende vat de door deze leden stelde vraag dan ook op als een bevestiging van dat uitgangspunt.

Voor het hoger onderwijs zal er na aanvaarding van de thans bij de Tweede Kamer voorliggende wetgeving sprake zijn van zowel duurbepanking als voortgangscontrole. Voor het middelbaar beroepsonderwijs is er slechts de voorgestelde duurbepanking en voor het voortgezet onderwijs is geen van beide instrumenten van toepassing. Wel bestaat het voornemen in het kader van beleidsvoornemens voor Vereenvoudiging van de WSF om voor leerlingen in zowel het middelbaar beroepsonderwijs als in het voortgezet onderwijs via de school te laten controleren of er feitelijk gestudeerd wordt. De eerste ondergetekende meent dat er op deze manier in het bestaande WSF-stelsel een evenwichtig en samenhangend totaalbeeld ontstaat. Daarbij nodigt hij de leden van de CDA-fractie uit om in de beschouwing te betrekken dat het profijt van de WSF in het voortgezet onderwijs in het algemeen minder dan een jaar is en voor het middelbaar beroepsonderwijs slechts enkele jaren, terwijl voor het hoger onderwijs zeer vaak de volledige studieperiode studiefinanciering wordt genoten. Het ligt dan ook in de rede dat het aantal instrumenten dat wordt ingezet om een zinvolle besteding van gelden te waarborgen toeneemt in de volgorde voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs. Overigens valt op te merken dat de eerste ondergetekende goede nota heeft genomen van de opmerkingen in het eindverslag van de Vaste Commissie voor onderwijs en wetenschappen over het wetsvoorstel inzake de studiefinancieringsduur voor het middelbaar beroepsonderwijs.

Tenslotte merkt de eerste ondergetekende op dat het door deze leden genoemde risico van strategisch gedrag, door in het buitenland te gaan studeren, niet opweegt tegen de lasten die zouden ontstaan indien, zo dat al mogelijk is, het wetsvoorstel ook op de buitenlandse opleidingen van toepassing verklaard zou worden.

De leden van de fractie van Groen Links hebben bij lezing van de memorie van toelichting weer de indruk gekregen dat de regering al bij voorbaat zelf de gekozen norm voor de studievoortgang te laag inschat. Zij vragen zich daarom af of met de voorgestelde norm slechts een

principe wordt ingevoerd om op een later moment de norm alsnog op te trekken.

De ondergetekenden zijn het met de leden van de fractie van Groen Links eens, dat met het onderhavige voorstel van wet een principe wordt ingevoerd, namelijk een voorziening die studerende die niet daadwerkelijk studeren reeds in een vroeg stadium uitsluit van het toekennen van een studiebeurs. De ondergetekenden verwijzen in dit verband ook naar het antwoord dat zij hebben gegeven op vragen van de leden van de CDA-fractie betreffende dit onderwerp. De ondergetekenden sluiten niet uit dat op een later tijdstip de noodzaak zou kunnen blijken om de normstelling aan te passen. Hoewel daarvoor uiteraard altijd de mogelijkheid bestaat, hebben zij dat in de memorie van antwoord nog eens extra willen benadrukken. Daaruit mag echter niet de conclusie worden getrokken dat reeds op dit moment bij de regering twijfel bestaat over de juistheid van de hoogte van de normen. Andere normen zullen het gevolg zijn van een principiële andere politieke keuze: de keuze om studerende door middel van studiefinanciering te stimuleren binnen de gestelde termijn af te studeren. Die politieke keuze is nu niet gemaakt. Het zal ook duidelijk zijn dat het «heimelijk» oprekken van de norm onmogelijk is, juist vanwege de grote verschillen in politieke zienswijzen die aan de onderscheiden normen ten grondslag liggen.

1.3. *Bepaling van de norm voor een minimum studievoortgang*

De leden van de CDA-fractie zijn van oordeel dat in de memorie van antwoord onvoldoende is ingegaan op hun beschouwing over de te lage normstelling en vinden de memorie op dit punt ook niet in alle opzichten duidelijk. Deze leden blijven van oordeel dat het meten van de studievoortgang geen nulmeting is en zij verwijzen daarbij ook naar de intentie van het Regeerakkoord 1989. De leden van de CDA-fractie herhalen hun pleidooi voor een scherpere normstelling.

De ondergetekenden hebben in de memorie van toelichting op het wetsvoorstel en in de memorie van antwoord sterk benadrukt dat het onderhavige voorstel van wet vooralsnog slechts beoogt die studerende van het toekennen van beursdelen uit te sluiten, waarvan aan de hand van de gemeten studievoortgang vaststaat dat zij niet daadwerkelijk studeren. De eerste ondergetekende heeft een en ander toegelicht in zijn brief van 23 december 1992. Het was en is uitdrukkelijk niet de bedoeling studerende «op te jagen». Daarom is gekozen voor een relatief lage norm die echter hoog genoeg is om de groep studerende waarop dit voorstel van wet zich richt te identificeren, maar laag genoeg om het gevaar van interferentie met de organisatie en de programmering van het onderwijs te voorkomen. De ondergetekenden kunnen de opvatting van de leden van de CDA-fractie dat hier sprake zou zijn van een «nulmeting» niettemin niet delen. Ook aan het Regeerakkoord 1989, waarnaar de leden van de CDA-fractie uitdrukkelijk verwijzen, kunnen naar het oordeel van de ondergetekenden geen argumenten worden ontleend voor een hogere normstelling dan thans in het voorstel van wet is opgenomen. Het Regeerakkoord vermeldt immers slechts dat voor het oplossen van de studiefinancieringsproblematiek de beoordeling van de studievoortgang via een globale toetsing één van de mogelijkheden is.

De ondergetekenden hebben daarom niet het voornemen het voorstel op dit punt te wijzigen.

De leden van de CDA-fractie vragen zich ook af waarom de normen niet mogen dan wel moeten worden afgezet tegenover de totale studie-inspanning over vier of vijf jaar. Zij vragen om een nadere uiteenzetting

over de normering in meer algemene zin, mede gelet op de ervaringen in andere West-Europese landen. De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat er geen sprake is van een reële studievoortgang, indien elk jaar juist wordt voldaan aan de minimumnorm.

De ondergetekenden hebben in hun memorie van antwoord op grond van de bevindingen van het CSHOB geconstateerd, dat in de ons omringende landen kennelijk een veel strenger systeem wordt toegepast. Zij hebben aan een dergelijk strenger regime geen behoefte, omdat in de bestaande wetgeving al op andere wijze wordt voorzien in een koppeling tussen het recht op studiefinanciering en een reële studievoortgang over vijf jaar. Ondergetekenden verwijzen in dit verband naar de bepalingen in de WHW inzake de inschrijvingsduur en naar de WSF inzake het recht op een basisbeurs gedurende de cursusduur plus één jaar. Studerenden die geen reële studievoortgang boeken, worden ook in het bestaande stelsel uiteindelijk «gestraft». De huidige regelgeving beschikt echter niet over een effectief instrument om reeds in een vroeg stadium aan een dergelijke ongewenste situatie een einde te maken. Het onderhavige wetsvoorstel komt aan de behoefte aan die voorziening tegemoet.

De leden van de CDA-fractie herhalen tenslotte hun verzoek om enkele uitgewerkte voorbeelden van een berekening van de nominale studieduur en de toepassing van de normen, zoals voorzien in het voorstel van wet.

Het wetsvoorstel heeft voorts niet als doelstelling studerenden aan te zetten tot een studietempo waardoor zij binnen de nominale studieduur afstuderen. In dat geval zou immers een norm van 100% voor de hand liggen. De ondergetekenden hebben in de memorie van antwoord daarom geen uitgewerkte voorbeelden van een berekening van de nominale studieduur en de toepassing van de normen opgenomen.

De leden van de PvdA-fractie zijn geneigd op het punt van de regeling van de periode waarop de omzetting van beurs in lening betrekking heeft het wetsvoorstel te volgen, maar vragen zich toch af waarom in andere landen de sanctie in het volgende jaar gelegd wordt. De argumentatie dat het in die landen zou gaan om een veel strenger systeem, kwam hun onvoldoende voor.

De eerste ondergetekende hoopt dat de leden van de PvdA-fractie inderdaad de voorgestelde benadering steunen. Hij wijst er daarbij op dat de sanctie die in dit wetsvoorstel aan studerenden opgelegd wordt, van een ander karakter is dan die in andere landen. In het wetsvoorstel bestaat de sanctie uit het omzetten van beurs in een lening. Dit is op zichzelf een eenvoudige administratieve handeling: de betrokken beursgedeelten worden als rentedragende lening geadmistreerd. In andere landen bestaat de sanctie uit het geheel stopzetten van de studiefinanciering. Men kan dan ook geen lening meer krijgen. Zou de studiefinanciering over het jaar waarin onvoldoende studievoortgang is behaald aan het eind van dat jaar met terugwerkende kracht stopgezet worden, dan zou dit echter belangrijke invorderingskosten en -risico's met zich mee brengen. De aard van de sanctie brengt daar met zich mee dat het veel eenvoudiger is om de sanctie betrekking te laten hebben op de toekomst.

De leden van de fractie van de PvdA merken op dat de eerste ondergetekende positief heeft gereageerd op hun gedachte ook positieve prikkels in het stelsel in te bouwen. Zij vragen op welke termijn dit gerealiseerd zou kunnen worden.

De leden van de VVD-fractie zijn er voorts niet van overtuigd dat de evaluatie van het wetsvoorstel moet worden afgewacht om te bezien

of een in lening omgezette studiefinanciering weer in beurs moet kunnen overgaan, indien de achterstand weer wordt ingelopen. Deze leden achten een dergelijke regeling stimulerend voor de studievoortgang. Zij vragen of een dergelijk systeem administratief eenvoudig te verwerken is.

In de memorie van antwoord is reeds aangegeven dat indien bijvoorbeeld uit de wettelijk voorziene evaluatie zou blijken dat de normen hoger kunnen en moeten, alsdan een positieve prikkel als door deze leden naar voren gebracht, overwogen zou kunnen worden. Daarbij dient dan wel het op jaarbasis voldoen aan een bepaalde lage minimum-prestatie onverlet te blijven.

Eerste ondergetekende acht het niet verstandig nu een nadere invulling te geven en de voorgestelde maatregel daarop te laten wachten. Mede daarom betreurt de eerste ondergetekende het dat de leden van de VVD-fractie nog niet overtuigd zijn van de noodzaak niet nu reeds positieve prikkels als door deze leden gesuggereerd in te bouwen. Hij wijst er op dat in de memorie van antwoord reeds gesteld is dat het bij de thans voorgestelde, bescheiden, normen voor de studievoortgang niet wenselijk is studiefinanciering als gift te verstrekken, indien iemand een jaar lang zelfs niet deze lage norm behaalt, ook al haalt hij deze vertraging later weer in. Op de vraag van deze leden of een systeem als door deze leden gesuggereerd administratief eenvoudig is te verwerken, valt op te merken dat een dergelijk systeem gecompliceerder is dan het huidige wetsvoorstel. Er ontstaat namelijk een situatie waarin studieprestaties in enig studiejaar zowel betekenis kunnen hebben voor een voorbije als voor een huidige of toekomstige periode. De toerekening van studievoortgang aan studiejaar wordt daarmee complex en het nu voorgestelde systeem van volstaan met «ja/nee»-uitspraken over een studiejaar moet sterk worden gecompliceerd.

De leden van de fractie van D66 vragen waaruit de verbazing voortkwam van de ondergetekenden bij de vraag van deze leden in het voorlopig verslag naar de gevolgen van gegevensaanlevering via de studerende.

Ondergetekenden betreuren dat de memorie van antwoord op dit punt suggereert dat zij verbaasd waren over de vraag van deze leden in het voorlopig verslag. De verbazing betrof uitsluitend de suggestie van de leden van de PvdA-fractie dat de administratieve last verminderd zou kunnen worden door de gegevensaanlevering via de studerende.

De leden van de fractie van Groen Links vragen of de uitspraak van de regering in de memorie van toelichting over de beperkte extra administratieve lasten voor hogescholen en universiteiten die voortvloeien uit dit wetsvoorstel, te rijmen is met de uitspraak over het voortgangsbevorderend effect van de gegevensverzameling. Indien een instelling ervoor kiest om net zo sober te registreren als noodzakelijk is voor de uitvoering van dit wetsvoorstel, is dan het eerder genoemde effect op begeleiding en advisering wel te verwachten, zo vragen deze leden.

Ondertekenden willen refereren aan een eerder gegeven antwoord op de vraag over deze leden of begeleiding en advisering niet al in de WHW tot taken van de instelling zijn geworden en het bevestigende antwoord ter zake. Het is daarom dat uit het voorliggende wetsvoorstel slechts geringe extra administratieve lasten voortvloeien. De basis voor gegevensverzameling is immers al gelegd in de WHW. Juist het samenstel van wettelijke en beleidsmatige maatregelen die de afgelopen jaren zijn geformuleerd en geëffectueerd brengen de ondergetekenden

tot de stellige overtuiging dat het instellingen er toe zal brengen op reële wijze invulling te geven aan de voorliggende verantwoordelijkheden voor een adequate vormgeving van randvoorwaarden voor goed onderwijs. Dat instellingen die verantwoordelijkheden nemen, blijkt bij herhaling als we bijvoorbeeld zien hoe in het kader van de kwaliteitszorg in het hoger onderwijs programma's weer worden verbeterd en aangepast.

De vragen van de leden van de fractie van de SGP over de normstelling zijn reeds beantwoord aan het slot van paragraaf 1.1 van deze nota.

De leden van de fractie van de SGP vragen hoeveel studerenden binnen de vastgestelde cursusduur afstuderen en wat de financiële gevolgen zouden zijn indien, in het kader van de introductie van een positieve prikkel in het systeem, voor hen de lening zou worden omgezet in een gift.

In antwoord op de desbetreffende vraag van de leden van de leden van de fractie van de SGP kan worden medegedeeld dat er circa 1800 studerenden in het wetenschappelijk onderwijs en circa 14 000 studerenden in het hoger beroepsonderwijs binnen de vastgestelde cursusduur afstuderen.

Uitgaande van een schuld van f 14 000 voor studerenden in het wetenschappelijk onderwijs en f 10 000 voor studerenden in het hoger beroepsonderwijs (voor zover die een lening hebben), betekent dit een uitgave van circa 80 miljoen gulden als de lening wordt omgezet in een gift.

De leden van de SGP-fractie vragen naar aanleiding van de passage in de memorie van antwoord over de gelijke studiebelasting van vrijwel alle opleidingen of er ook materieel sprake is van een gelijkheid.

Volgens artikel 7.4, tweede lid, van de WHW bedraagt de studielast van een opleiding, behoudens enkele in datzelfde artikel vermelde uitzonderingen, ten hoogste 168 studiepunten. De passage in de memorie van antwoord waarop de leden van de SGP-fractie doelen, verwijst naar de aangehaalde wettelijke bepaling. Elk onderwijsprogramma vergt daarom in de regel $168 \times 40 \text{ uur} = 6720 \text{ uur}$ studie. De diverse opleidingen lopen op dit punt derhalve niet uiteen.

Niettemin bestaan naar algemene opvatting wel verschillen in «zwaarte» van opleidingen, maar ook de «zware» opleidingen hebben dezelfde studiebelasting.

De leden van de fractie van de SGP vinden de argumentatie van de regering om de datum van 1 januari voor studiestakers in het eerste jaar te handhaven, niet overtuigend. Deze leden vragen nogmaals deze termijn te verschuiven naar 1 februari of 1 maart.

Onder verwijzing naar het gestelde in de memorie van antwoord handhaven ondergetekenden hun bezwaren tegen een veruiming van deze termijn. De beoogde werking zou ermee verloren gaan. Ondergetekenden doen een beroep op deze leden om hun eerdere argumenten nog eens te willen wegen. Het is toch niet onredelijk om van studerenden in het hoger onderwijs te verwachten dat zij binnen vier maanden weten of zij voornemens zijn voldoende studiepunten te behalen. Wel geven de ondergetekenden deze leden toe dat het aspect van studiestaken meegewogen zou moeten worden bij een eventueel herzien van de hoogte van de voortgangsnormen. Bij de nadere oordeelsvorming ware wellicht ook te betrekken het feit, dat er onbedoeld een kasschuif over de jaargrens heen ontstaat bij verschuiving van de termijn naar 1 februari of 1 maart.

1.4. *Gegevensuitwisseling*

De leden van de CDA-fractie vragen of de ministeriële regelingen op basis van artikel 122b van de WSF en artikel 7.52, vijfde lid, van de WHW tevoren aan de Tweede Kamer worden overgelegd.

De door deze leden bedoelde bepalingen in de WSF onderscheidenlijk in de WHW inzake de wijze van verstrekking van gegevens door instellingen aan de Informatiseringsbank staan sinds 1990 onderscheidenlijk 1992 in de desbetreffende wetten. In die artikelen zijn geen bepalingen opgenomen inzake overleggen van de (concepten van die) regelingen aan de Staten-Generaal.

1.5. *Bijzondere omstandigheden*

De leden van de CDA-fractie en de VVD betreuren het dat over de omvang van het auditorenfonds nog geen nader overleg heeft plaats gevonden met de HBO-raad en VSNU, temeer waar de kwestie van de trekkingsrechten zulk een beraad wenselijk maken en de uitkomsten ervan van belang zijn voor het wetsvoorstel.

De ondergetekenden zijn voornemens om op korte termijn na het bekend worden van de resultaten van het SEO-onderzoek, zo mogelijk aangevuld met onderbouwde signalen van instellingszijde, in overleg te treden met de HBO-Raad en VSNU over een nadere financiële voorziening voor het auditorenfonds. De rapportage door SEO over het onderzoek naar het aantal studiepunten dat thans gemiddeld wordt behaald, is voorzien nog tijdens de behandeling van het wetsvoorstel. Bij gebleken noodzaak, gelet op het aantal studerenden dat de te hanteren normen niet haalt, zullen ondergetekenden een verhoging van het auditorenfonds overwegen en in gesprek brengen. Het ontbreken van gegevens dat het huidige budget onvoldoende zou zijn en de hoogte van de voorgestelde normen, rechtvaardigen de afwezigheid van een reservering voor deze voorziening. Zonder het belang van voornoemd overleg te onderschatten, delen de ondergetekenden de veronderstelling niet van de leden van de VVD-fractie dat de uitkomst van dit overleg immens van betekenis kan zijn voor dit wetsvoorstel.

Op het pleidooi van de leden van de CDA-fractie de normen in dit wetsvoorstel te verhogen, gaan ondergetekenden in bij de beantwoording van vragen in paragraaf 1.3 van het eindverslag.

De leden van de fractie van Groen Links vestigen er de aandacht op dat een meermaals beroep op het auditorenfonds door een studerende vanwege dezelfde bijzondere omstandigheid voor kan komen in uitzonderlijke situaties. Deze vraag refereert daarbij aan de door de ondergetekenden in de memorie van antwoord uitgesproken verwachting dat studievertraging die de studerende oploopt bij aanvang van de studie gedurende de opleiding ingelopen kan worden.

De ondergetekenden hebben daarbij aangegeven niet de noodzaak te zien van een herhaald beroep op studievertraging bij overeenkomstige bijzondere omstandigheden. Onverlet deze verwachting laat de huidige regeling ondersteuning auditoren toe dat een herhaald beroep op verschillende tijdstippen wegens dezelfde bijzondere omstandigheden wordt gedaan. De mogelijkheid doet vooral en met rede recht aan de uitzonderlijke situaties, als bedoeld door de leden van Groen Links.

1.6. Rechtsbescherming studerenden

De leden van de D66-fractie vragen om concrete, recente gegevens ten aanzien van werklast, eventuele achterstanden en de gemiddelde verwerkingsduur van een klacht bij het College van beroep studiefinanciering, het College van beroep voor het wetenschappelijk onderwijs, het College van beroep voor het hoger beroepsonderwijs en de colleges van beroep voor de examens van de universiteiten en hogescholen.

Het College van beroep studiefinanciering verwacht dat in het kalenderjaar 1993 circa 7800 beroepen zullen worden ingediend. Op 31 maart 1993 had het College nog ruim 7250 beroepen in behandeling. De gemiddelde verwerkingsduur van een beroep is 15 maanden. De werkachterstand bedraagt ruim 3750 zaken.

Het College van beroep voor het wetenschappelijk onderwijs en het College van beroep voor het hoger beroepsonderwijs krijgen gezamenlijk gemiddeld 10 tot 15 beroepen per maand (waarvan een op het terrein van het hoger beroepsonderwijs en de rest op het terrein van het wetenschappelijk onderwijs) ter verwerking. De gemiddelde verwerkingsduur is 3 tot 4 maanden. Er is geen sprake van een achterstand.

Gegeven de autonome positie van de instellingen, met name ook op het terrein van onderwijsprogrammering en examinering, zijn ten aanzien van de colleges van beroep voor de examens van de onderscheiden universiteiten en hogescholen op het departement geen gegevens, als door de leden van de D66-fractie gevraagd, beschikbaar.

Overigens merken de ondergetekenden op dat hen noch van de zijde van de instellingen noch van de studerenden signalen hebben bereikt dat er problemen of achterstanden in de verwerking van beroepen zijn. Ook tijdens de advies- en overlegronde over het onderhavige wetsvoorstel zijn dergelijke geluiden niet gehoord.

De leden van de fractie van Groen Links zijn van mening dat er zeer wel situaties denkbaar zijn die een studerende er toe kunnen brengen tegen de vaststelling van de studievoortgang door de instelling beroep aan te tekenen bij een onafhankelijke instantie. Zij vragen of daarin voldoende is voorzien met de beroepsmogelijkheden bij het college van beroep voor de examens.

De studievoortgang wordt bepaald door de studiepunten die worden behaald door het met goed gevolg afleggen van examens of tentamens. Een beroep tegen de vaststelling van de studievoortgang kan enerzijds inhouden dat een studerende het niet eens is met het totaal aantal behaalde punten, bijvoorbeeld als gevolg van het feit dat naar zijn mening niet alle resultaten zijn doorgegeven of meegeteld. Het gaat dan om een puur feitelijke constatering. Anderzijds kan een dergelijk beroep betekenen dat een studerende het niet eens is met de uitslag van een of meer tentamens. Een dergelijk beroep zal evenwel binnen de daarvoor geldende beroepstermijn moeten worden aangetekend en niet pas aan het eind als de studievoortgang is vastgesteld. De colleges van beroep voor de examens oordelen al jaren in dergelijke gevallen en mogen dus worden geacht voldoende voor deze taak te zijn toegerust.

Ten overvloede wordt er op gewezen dat, in tegenstelling tot hetgeen daaromtrent is vermeld in de brief van de eerste ondergetekende van 23 december 1992 (Kamerstukken II, 22 966, nr. 4, blz. 5), na de op handen zijnde herziening van de rechterlijke organisatie tegen de beslissingen van het College van beroep hoger onderwijs geen hoger beroep mogelijk is. Wel kan tegen beslissingen van een college van beroep voor de examens hoger beroep worden aangetekend bij de administratieve rechter.

De leden van de fractie van Groen Links vragen de regering waarom geen schorsende werking uitgaat van de verschillende beroepsmogelijkheden. Naar de mening van deze leden zou een dergelijke mogelijkheid indien het gaat om een beroep tegen verkeerde registratie van gegevens minder dubbel werk opleveren dan de voorgestelde correctiemogelijkheid achteraf.

De ondergetekenden merken op dat bij geen van de beroepsgangen in de WHW en de WSF in schorsende werking is voorzien. Bovendien zijn de ondergetekenden van mening dat schorsende werking evenveel «administratieve rompslomp» zal meebrengen als een herziening van de beschikking van de minister achteraf, zeker nu in de bij deze nota gevoegde nota van wijziging wordt voorgesteld de omzetting van beurs in lening van rechtswege op 31 december te laten plaatsvinden. In dit specifieke geval zien de ondergetekenden ook geen noodzaak tot het verlenen van schorsende werking. Voor de positie van de studerende maakt het niet uit of er wel of geen schorsende werking zal zijn, omdat in beide gevallen de gevolgen van de in beroep vernietigde beschikking pas achteraf ongedaan worden gemaakt. Tenslotte betekent het een doorbreking van de systematiek inzake de beroepsmogelijkheden in de WHW, waarbij in geen van de gevallen sprake is van schorsende werking.

De leden van de fractie van de SGP vragen een indicatie te geven van de groei van het aantal beroepen tegen tentamencijfers bij het college van beroep voor de examens. Tevens vragen zij aandacht te geven aan de mogelijke gevolgen van dit wetsvoorstel voor de relatie docent-studerende, gezien het prijskaartje dat mogelijk voor de studerende aan een tentamencijfer komt te hangen.

Gezien de lage normen die voor de studievoortgang thans in het wetsvoorstel zijn opgenomen, wordt niet verwacht dat het aantal beroepen bij de colleges van beroep voor de examens van de diverse instellingen voor hoger onderwijs substantieel zullen toenemen. Om dezelfde reden verwachten de ondergetekenden ook niet dat de relatie tussen onderwijsgeevenden en studerende zal lijden onder de nieuwe situatie.

1.7. Controle en sancties bij de instellingen

De leden van de fractie van Groen Links vragen de regering nader uiteen te zetten hoe de accountantsdienst van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen de controle op de gegevenslevering zou moeten uitvoeren. Hoe kan deze dienst de vraag beantwoorden of de gegevenslevering klopt met de werkelijke studievoortgang, zo vragen deze leden.

De accountantsdienst van het ministerie van de eerste ondergetekende zal daarbij in eerste instantie afgaan op de accountantsverklaring die de instellingen zelf moeten overleggen. Bij vermoeden van fraude of bij wijze van steekproef kan deze dienst ook zelf onderzoek plegen. In beide gevallen staat centraal of de gegevens die geregistreerd staan over de studievoortgang van een studerende overeenkomen met de gegevensaanlevering aan de Informatiseringsbank. Dit kan vrij eenvoudig vergeleken worden.

De leden van de fractie van Groen Links vragen of bij de voorgestelde hoogte van de sanctie aan instellingen, die niet tijdig hun gegevens aanleveren, uitgegaan is van de gedachte dat een instelling die onjuiste

gegevens aanlevert, een percentage van 15% studerenden binnen haar poort zal hebben dat niet aan de norm voldoet. Zo ja, dan willen deze leden weten op welke gegevens deze vooronderstelling gebaseerd is.

De voorgestelde sanctie is niet gebaseerd op de door deze leden gesuggereerde vooronderstelling. De hoogte is zodanig gekozen dat deze een reële sanctie vormt: hoog genoeg om een werking te kunnen hebben en ook weer niet zo hoog, dat deze niet meer in verhouding staat tot het vergrijp. Door de gekozen systematiek is bovendien een relatie gelegd met de orde van grootte van de bedragen van de betrokken overheidsmiddelen.

1.8. Inwerkingtreding en evaluatie

De leden van de fractie van het CDA vinden dat de vraag naar de haalbaarheid van de invoeringsdatum van 1 augustus 1993 niet overtuigend beantwoord is. Zij vragen wanneer het onderzoek van Research voor Beleid beschikbaar komt en welke resultaten in het technisch overleg tussen de Informatiseringsbank en de instellingen bereikt zijn.

Ook de leden van de PvdA-fractie twijfelen nog aan de haalbaarheid van de beoogde invoeringsdatum. Zij wachten met hun eindoordeel op dit punt op de resultaten van het lopende onderzoek.

Het onderzoek van Research voor Beleid is op 29 april 1993 aan de eerste ondergetekende aangeboden. Het onderzoeksrapport is als bijlage bij deze nota gevoegd. De conclusie van de onderzoekers is dat op het wetsvoorstel voor de instellingen uitvoerbaar is, mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Het gaat dan met name om de voorwaarde dat de termijn van gegevensaanlevering door de instellingen wordt verruimd en de voorwaarde dat de administratieve procedures rond de ontheffing van het studiepuntenstelsel tijdig voor inwerkingtreding van het wetsvoorstel kunnen worden afgerond.

Op dit moment lijkt het mogelijk daaraan te kunnen voldoen. Vooralsnog is er daarom onvoldoende reden tot uitstel van de invoering over te gaan.

Van het technisch overleg kunnen thans geen resultaten gemeld worden. Dit overleg betreft de wijze waarop de instellingen de gegevens over studerenden met onvoldoende studievoortgang gaan leveren aan de Informatiseringsbank. Dit proces speelt zich pas af na afloop van het studiejaar 1993-1994. Het feit dat dit overleg nog niet is afgerond, behoeft daarom geen belemmering te vormen voor invoering met ingang van het komende studiejaar. Het overleg kan overigens pas afgerond worden nadat de wettelijke kaders, door de aanvaarding van het onderhavige wetsvoorstel, vastgesteld zijn.

De leden van de fractie van de PvdA behouden hun twijfels over de haalbaarheid van de voorgestelde termijn, waarbinnen de instellingen de gegevens van studerenden met onvoldoende studievoortgang aan de Informatiseringsbank moeten melden. Zij wachten met hun eindoordeel op de resultaten van het lopende onderzoek. Deze leden herinneren aan de verruiming van de termijn tot 15 november, die zij hadden voorgesteld.

Ook de leden van de VVD-fractie vragen naar het onderzoeksresultaat op dit punt.

De leden van de D66-fractie zijn teleurgesteld dat deze termijn niet reeds voor het onderzoek verruimd is. Zij wijzen er op dat de regering zelf aandringt op snelle afhandeling van dit wetsvoorstel en dat de beslissing ten aanzien van deze termijn voordien zou moeten vallen.

De leden van de fractie van Groen Links vragen waarom de regering niet eerder een onderzoek heeft gedaan naar de uitvoerbaarheid van een en ander door de instellingen. Deze leden wijzen er op dat studerende reeds door de instellingen op de hoogte gesteld worden van hun onvoldoende studievoortgang, zodat zij niet lang in onzekerheid behoeven te verkeren. Voorts vragen deze leden of studerende bij een omzettingsschikking op de hoogte gesteld worden van hun beroepsmogelijkheden daartegen.

De ondergetekenden merken op dat het onderzoek naar de uitvoerbaarheid bij de instellingen pas in een laat stadium kon worden gestart omdat er eerst op basis van overleg met de instellingen getracht is afspraken te maken. Toen er geen akkoord met de instellingen mogelijk bleek, werd het gewenst de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel op dit punt extern te toetsen.

Dit onderzoek, waarvan het rapport bij deze nota is gevoegd, geeft inderdaad aan dat de voorgestelde termijn te krap is. Dit is aanleiding geweest de suggestie van de leden van de PvdA-fractie in bijgaande nota van wijziging te volgen in zoverre dat de termijn op 1 november wordt gesteld. Zo wordt bij een optimaal procesverloop de periode van het eind van het studiejaar tot het eind van het studiefinancieringstijdvak in tweeën gedeeld.

Om te voorkomen dat de datum van omzetting van de beurs in lening hierdoor na 31 december zou komen te vallen, is de systematiek van deze omzetting in bijgaande nota van wijziging gewijzigd. Indien deze datum wel overschreden zou worden, zou immers een kasschuif optreden met een incidenteel besparingsverlies.

In het gewijzigde voorstel is dit voorkomen door te bepalen dat de beurs van een studerende per 31 december van rechtswege wordt omgezet in een lening, indien de instelling aan de Informatiseringsbank ten aanzien van betrokkene onvoldoende studievoortgang meldt. Daarbij wordt de suggestie van de fractie van Groen Links overgenomen om de instelling te verplichten op het afschrift van dit bericht aan de betrokken studerende te melden dat dit rechtsgevolg optreedt en welke acties hij kan ondernemen bij vermeende fouten of andere gronden voor bezwaar of beroep. De studerende van wie de beurs in lening wordt omgezet, zal veelal na 31 december een kennisgeving ontvangen van de Informatiseringsbank. De fractie van Groen Links kan immers worden toegegeven dat de studerende reeds op de hoogte is van deze omzetting door het bericht van de instelling. De bezwaar- en beroepsregeling van de WSF is van toepassing op deze omzetting, mits het bezwaar en beroep zich niet richt op de mededeling van de instelling aan de Informatiseringsbank. De bezwaartermijn van de WSF gaat uiteraard pas in vanaf de datum van de kennisgeving van de Informatiseringsbank. Op de kennisgevingen van de Informatiseringsbank staan standaard de bezwaar- en beroepsmogelijkheden vermeld. De rente blijft ingaan op 1 januari.

2. Uitvoering van de maatregelen door de Informatiseringsbank

De leden van de fractie van Groen Links vragen de regering aan te geven welke conclusies en aanbevelingen uit de uitvoeringstoetsing door de Informatiseringsbank in de voorliggende documenten zijn verwerkt.

De eerste ondergetekende heeft mede op basis van deze uitvoeringstoetsing de conclusie getrokken dat het wetsvoorstel uitvoerbaar is. De toetsing door de Informatiseringsbank is deel van de ambtelijke advisering die ondergetekende bereikt en daaraan wordt een groot gewicht toegekend in de beleidsvoorbereiding. Afzonderlijk publiek onderscheid maken in en bespreking van de ambtelijke uitingen die de

eerste ondergetekende in dat verband schriftelijk en mondeling tot zich neemt, ligt op voorhand evenwel niet in de niet in de rede. De eerste ondergetekende acht zich thans op het totaal van zijn afwegingen en zijn eindoordeel aanspreekbaar.

3. Fiscale aspecten

De leden van de fractie van Groen Links vragen de regering wanneer het overleg tussen de Minister van Onderwijs en Wetenschappen en de Minister van Financiën over de fiscale aspecten van het wetsvoorstel tot conclusies zal leiden.

Het wetsvoorstel zal pas in 1994 fiscale gevolgen hebben. Het overleg over deze aspecten zal daarom op een zodanig tijdstip dit jaar worden afgerond dat de eventueel daaruit voorkomende voorstellen vóór het einde van dit jaar met het parlement kunnen worden besproken.

4. Financiële gevolgen

Met het oog op de financiële effecten van het wetsvoorstel vragen de leden van de CDA-fractie of de 5% studerenden, die naar verwachting niet aan de norm zullen voldoen, uitsluitend «spookstudenten» zijn.

Ondergetekenden kunnen hierop antwoorden dat het niet alleen de «spookstudenten» betreft (die in het geheel geen tentamens halen) maar ook studerenden die een zeer klein deel van de tentamens halen.

Deze leden vragen ook naar de effecten van een verhoging van de normen. Daarop kan worden geantwoord dat als de norm voor de post-propaedeutische fase gelegd zou worden op 50%, de financiële opbrengst wordt verhoogd met ongeveer 10 miljoen gulden per jaar.

5. Artikelen

De vraag van de leden van de fractie van Groen Links inzake het tijdstip van uitvoering van het onderzoek naar de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel door de instellingen alsmede de vraag of de studerenden op de hoogte worden gesteld van hun beroepsmogelijkheden bij omzetten, zijn in paragraaf 1.8 reeds beantwoord.

De Minister van Onderwijs en Wetenschappen,
J. M. M. Ritzen

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij a.i.,
B. de Vries